

Fotografia surorii Stevka,
(viitoarea Cuvioasă Muceniță Ștefanida), anul 1941

Hristoase, Viața mea!

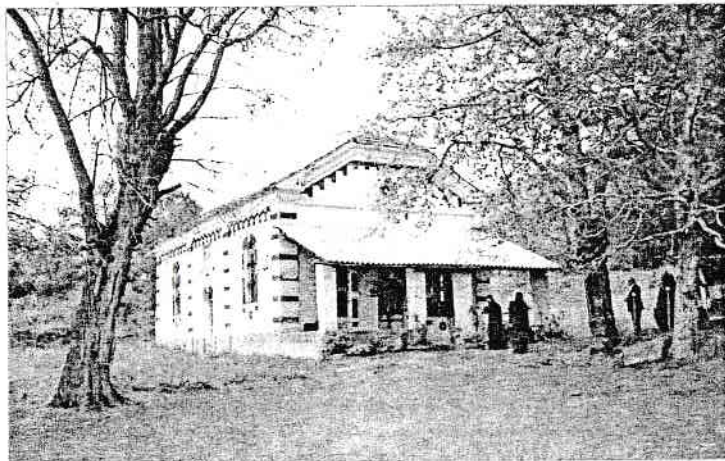
*Viața, spovedaniile, slujba și acatistul
Cuvioasei Mucenițe Ștefanida
de Skadar și Bitolia*

Traducere din limba sârbă:
Monahia Domnica Țalea

EDITURA EGUMENIȚA
2026

Clădirea orfelinatlui „Bogdai” de la Bitolia, anul 1940.

Mănăstirea cu hramul Sfântului Hristofor, unde s-au descoperit sfintele moaște ale Cuvioasei Mucenițe Ștefanida.

Cuprins

Cuvânt-înainte	5
Recenzia cărții „Hristoase, Viața mea!” – Cuvioasa Muceniță Ștefanida de Skadar și Bitolia	9
Cuvântul alcătuitorului	17
Viața Cuvioasei Mucenițe Ștefanida	19
<i>Copilăria și adolescența</i>	<i>19</i>
<i>Lucrarea nevoinței în preajma Mănăstirii Deceani</i>	<i>47</i>
<i>În Bitolia, în preajma orfelinatlui „Bogdai”</i>	<i>51</i>
<i>Sfârșitul mucenicesc și trecerea din această lume</i>	<i>61</i>
<i>Aflarea sfintelor sale moaște</i>	<i>65</i>
<i>Canonizarea și trecerea în sinaxar a Cuvioasei Mucenițe Ștefanida de Skadar și Bitolia</i>	<i>72</i>
Spovedaniile Cuvioasei Mucenițe Ștefanida	75
<i>În afară de Hristos, nu am nimic</i> <i>(cea dintâi spovedanie scrisă)</i>	<i>75</i>
<i>Grăind cu El, îmi răspunde în taină</i> <i>(dintr-a doua spovedanie scrisă)</i>	<i>79</i>
<i>Sunt o mare păcătoasă în această lume</i> <i>(dintr-a treia spovedanie scrisă)</i>	<i>82</i>
<i>Să mă faci rudenie a Ta</i> <i>(dintr-a patra spovedanie scrisă)</i>	<i>84</i>

<i>Când vrăjmașii nu mai încetează să scornească minciuni</i> (dintr-a șaptea spovedanie scrisă)	84
<i>Hristoase, Viața mea!</i> (dintr-a opta spovedanie scrisă)	86
<i>Nu am o altă hrană mai dulce și mai îmbucurătoare</i> (dintr-a noua spovedanie scrisă)	88
<i>Sufletul meu Te așteaptă pe Tine, Hristoase!</i> (dintr-a zecea spovedanie scrisă)	89
<i>Dăruiește-mi iertare de toate fărădelegile și ajută-mă să biruiesc!</i> (dintr-a unsprezecea spovedanie scrisă)	90
<i>Însă această este un foc viu</i> (dintr-a douăsprezecea spovedanie scrisă)	92
<i>Inima și duhul îmi plâng, fiindcă nu Te pot ubi curat!</i> (dintr-a treisprezecea spovedanie scrisă)	93
<i>Hristoase, Tu ești dorirea inimii mele iar eu, păcătoasa, îmi doresc să fiu a Ta!</i> (dintr-a paisprezecea spovedanie scrisă)	95
<i>Să-mi deschid inima suferindă, o, Naștere aducătoare de bucurie!</i> (dintr-a cincisprezecea spovedanie scrisă)	96
<i>Ca lumina să nu mi-o stingi!</i> (dintr-a șaisprezecea spovedanie scrisă)	97
<i>Sunt cuprinsă de tristețe și amărăciune din pricina acestei lumi</i> (dintr-a șaptesprezecea spovedanie scrisă)	100
<i>Luminează-mă, Hristoase, Cel ce ești purtător de strălucire!</i>	

(dintr-a optsprezecea spovedanie scrisă)	101
<i>Într-adevăr, calea către Tine este o suferință grea de dus!</i> (dintr-a douăzecea spovedanie scrisă)	102
<i>Să nu mă părăsești niciodată!</i> (dintr-a douăzeci și una spovedanie scrisă)	103
<i>Eu, păcătoasa, prin suferințele de pe pământ rătăcesc!</i> (dintr-a douăzeci și doua spovedanie scrisă)	105
<i>Nimănui nu îi este ușor în această lume</i> (dintr-a douăzeci și treia spovedanie scrisă)	107
<i>Împreună cu Tine nu există moarte</i> (dintr-a douăzeci și patra spovedanie scrisă)	108
<i>Atotmilostiv fii nouă și pe toți ne mântuiește!</i> (dintr-a douăzeci și șasea spovedanie scrisă)	108
<i>Fiule al lui Dumnezeu, pilda mea de pocăință!</i> (dintr-a douăzeci și șaptea spovedanie scrisă)	109
<i>Facă-se voia Ta!</i> (dintr-a douăzeci și opta spovedanie scrisă)	110
<i>Cel ce m-ai înflăcărat cu sfânta Ta iubire</i> (dintr-a douăzeci și noua spovedanie scrisă)	112
<i>Toată nădejdea mi-o pun în Tine!</i> (dintr-a treizecea spovedanie scrisă)	115
<i>Întreaga mea inimă arde și grăiește</i> (dintr-a patruzeci și una spovedanie scrisă)	116
<i>Care este măsura credinței mele întru Tine?</i> (dintr-a patruzeci și șasea spovedanie scrisă)	117
<i>Cel ce ești tot ceea ce este!</i> (dintr-a cincizecea spovedanie scrisă)	119
<i>Fiecare bine din această lume este amestecat cu răutate</i> (dintr-a cincizeci și șasea spovedanie scrisă)	120

<i>Această lume a luat-o razna în toate...</i> (dintr-a cincizeci și noua spovedanie scrisă)	123
<i>Piere precum iarba cosită la căldura soarelui</i> (dintr-a șaizeci și doua spovedanie scrisă)	125
<i>Oh, Hristoase, Milostive Fiule al lui Dumnezeu!</i> (dintr-a șaizeci și treia spovedanie scrisă)	128
<i>Este, oare, dragostea Ta cea sfântă cu mine așa cum e iubirea mea păcătoasă cu Tine?</i> (dintr-a șaizeci și șasea spovedanie scrisă)	130
Slujba Cuvioasei Mucenițe Ștefanida	132
Acatistul Cuvioasei Mucenițe Ștefanida	156
Epilog	171

Distribuție:
S.C. Egumenița S.R.L.
tel./fax: 0236-326.730
e-mail : editura@egumenita.ro
www.egumenita.ro

ajungem, dar unde? Înaintea chiliei sale? Înaintea metanierului ei sau înaintea inimii sale pregătite pentru Hristos?

În general, viețile Cuvioșilor sunt descrise după relatările despre ei și din povăzuirile pe care ei înșiși le-au transmis prin strădaniile lor, preschimbate în experiențe de viață.

Culmea unor astfel de nevoințe este nebunia pentru Hristos, ce lasă să se întrezărească cea din urmă luptă cu tot ceea ce este deșertăciune în om, precum și posibilitatea de a-și ascunde înălțimea duhovnicească, la care a ajuns persoana.

Astfel, la început, pentru a nu atrage, chipul Sfintei Ștefanida are o strălucire cenușie, ceea ce este de fapt începutul liniștirii. Parcurgând spovedaniile sale pătrunse de o imensă pocăință, trimise părintelui său duhovnic, intrăm în tainele ascunse ale inimii sale și duhul nostru începe să înțeleagă conținutul cuvintelor „Avva, Părinte!” În toate spovedaniile sale scrise întrezărim o ființă pe care o recunoaștem după cuvintele Cuvioasei Singlitiția: „Monahul veghetor se ostenește zi și noapte, în mare liniște și cu blândețe, făcând rugăciuni și zdrobindu-și inima până la lacrimi, ca să primească milă din Cer.”⁵ Astfel este și starea duhului ei.

Însă, cu toate acestea, trebuie să mergem pe urmele viețuirii sale, urmându-o din vremea copilăriei, când s-au remarcat dorul și tânjirea sa după Dumnezeu.

⁵ Materic – Cuvintele sfintelor femei nevoitoare, cele vrednice de pomenire, culese de Avva Isaia, pentru cinstita monahie Teodora, Mănăstirea Hilandar, anul 1997, p. 113.

Viața Cuvioasei Mucenițe Ștefanida

Copilăria și adolescența

Ștefanida, s-a născut în anul 1887 în satul Vraka⁶, lângă Skadar. Tatăl său, Andrei, a fost un om înstărit și respectat în ținutul său și mama Iovana – o femeie foarte modestă și evlavioasă. După mărturia nepotului său, încă de la vârsta de șapte ani, Ștefanida a încetat să mai iasă la joacă în mijlocul copiilor, să aibă grijă de animale, să mai vorbească, retrăgându-se tot timpul în casă, în liniște, acolo unde erau mai puțini oameni și mai puține discuții. Aceasta reprezintă cea dintâi perioadă a maturizării sale duhovnicești, când începe să se ostenească pentru a afla și cunoaște „Ceva” pentru Care se va nevoi întreaga sa viață, nu doar să o păzească ca pe o chemare, ci și să o împlinească în viața de zi cu zi. Cei din împrejurimi vor confunda calea zăvorării sale fie cu retardul mintal sau social, fie cu o tulburare de personalitate, ce va determina îndepărtarea din preajma ei atât a multor cunoscuți, cât și a celor de vârsta ei; însă, de fapt, de-a lungul multor ani, se va distinge prin strălucirea iscusinței duhovnicești și

⁶ Satul Vraka se află în nordul Albaniei. Regiunea cuprinde malul lacului Skadar, la 7 km spre nord de orașul Skadar.

a măreției personalității sale, care, printr-o viețuire autentică, îi va depăși cu mult pe înțelepții acestei lumi. Și, într-adevăr, începutul înțelepciunii este *frica de Dumnezeu* (Pildele lui Solomon 1, 7), să o cunoști, „să o pătrunzi cu mintea și să desparti înțelepciunea pământească, nefolositoare, de înțelepciunea mult folositoare, cerească și duhovnicească, ce vine de la Dumnezeu și este îndreptată către El, și care pe toți, cei ce o dobândesc, îi face asemenea Lui.”⁷ Într-o astfel de căutare, pe căi sigure, parcurse deja de Sfinții Părinți, se va porni și micuța Stevka neluând în seamă *înțelepciunea trupească* (2 Corinteni 1, 12), considerând, dimpreună cu Apostolii, înțelepciunea lumească ca fiind cunoștința care îngâmfă (cf. 1 Corinteni 8, 1). Ceea ce i s-a întâmplat la cei șapte ani a fost chemarea harului dumnezeiesc, care o va îndemna pe micuța Stevka la căutarea tăcerii, la îndepărtarea de tot ceea ce este nedesăvârșit, cu dorul de a auzi și a vedea adâncurile tănuite ale sufletului, ce conduc la cunoașterea lui Dumnezeu.

În cei dintâi ani ai viețuirii sale, după o astfel de „înnebunire”, rubedeniile au condus-o la Mănăstirile Ostrog și Daibabe pentru a se închina înaintea moaștelor Sfântului Ierarh Vasile și ale Cuviosului Simeon, unde și mai apoi obișnuia să meargă în pelerinaj cel puțin de două ori pe an. Ochiul celui ce o privea la acea vreme nu putea înțelege dorul Stevkăi de a se afla permanent lângă racla cu sfin-

⁷ Sfântul Grigorie Palama, *Cuvânt în apărarea sfinților isihăști* (Triade), Beograd, anul 2008, p. 6.

tele moaște ale Sfântului Vasile, înălțând convorbiri tăcute în rugăciune.

Nici astăzi nu am putea înțelege în ce fel s-a maturizat înlăuntrul ei viziunea duhovnicească, și mai cu seamă rațiunea, pentru a lepăda toate cele ale lumii acesteia ca fiind trecătoare, fără valoare, de mic folos, și a dobândi cunoașterea fermă că doar de Hristos este nevoie.

Sfântul Isaac Sirul ne dezvăluie despre sufletul care, îndepărtat de lume și de grijile vieții, în tăcere, sporește duhovnicește, ajungând la cunoașterea înțelepciunii dumnezeiești: „Dacă în suflet nu vor intra din afară griji lumești, ci va rămâne în firea lui, acesta nu se va osteni timp îndelungat pentru a ajunge să priceapă înțelepciunea lui Dumnezeu. Că despărțirea de lume și liniștirea îl pornesc în chip firesc spre înțelegerea zidurilor lui Dumnezeu, din care se înalță către El... Căci dacă nu ar intra apă din afară peste izvorul sufletului, apa cea firească, ce curge întru el, izvorăște neîncetat înlăuntrul său înțelegerile minunilor lui Dumnezeu. (...) Iar dacă și-ar încuia simțirile și nu le va îngădui să iasă în afară sau să zăbovească la aducerea aminte, cu ajutorul liniștirii, se pălesc; atuncea vei vedea ce sunt acestea – gândurile cele firești ale sufletului, ce este aceasta – însăși firea sufletului și ce fel de vistierii ascunse are întru sine. Iar vistieriile sunt înțelegerea celor fără de trupuri, ce se arată în suflet de la sine, fără vreo osteneală sau vreo cugetare anterioară la ea.”⁸

⁸ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*, Beograd, anul 2006, p. 22.

Cunoscând hotărârea Sfintei Ștefanida și analizând comportamentul său duhovnicesc matur, nu facem vreo deosebire între viețuirea sa la Vraka, Metohia⁹ sau Bitolia, decât prin faptul că a adăugat foc peste foc; ea s-a asemănat celor înțelepți, care, „umblând puțin pe jos și încălzindu-li-se mușchii și încheieturile, umblă mai iute”¹⁰, aleargă spre țintă, către premiul chemării cerești a lui Dumnezeu, în Hristos Iisus (Filipeni 3, 14), arătându-se vrednici de Împărăția Cerurilor, fără a privi înapoi (cf. Luca 9, 62). De aceea, chiar de la început, ne apropiem de cuvioasa muceniță, ca de o căutătoare a lui Dumnezeu și o monahie. Configurând aceste cunoștințe ca pe un fel de rampă de pornire pentru ne ruga ei, cu ajutorul

⁹ Termenul sârbesc „metoh” / „метох” se traduce în limba română prin „metoc”. „Metohia” este numele regiunii ce cuprinde partea de sud-vest a republicii Kosovo, fiind formată din trei districte: Peci, Geakovița și Prizren. Denumirea acestei regiuni vine de la faptul că pe cuprinsul ei se aflau o salbă de mănăstiri, schituri și metocuri înzestrate cu pământuri arabile, vii și livezi la lucrarea și cultivarea cărora monahii solicitau și persoane din mediul laic. Din pricina luptei interetnice între albanezii, care, înainte de stăpânirea turcească din zona balcanică, erau sârbi ortodocși, și cei care și-au păstrat credința, multe dintre aceste locașuri sfinte au fost rase de pe fața pământului. Lupta dusă de ortodocși nu se dă împotriva trupului sau a sângelui, ci împotriva stăpânilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății (cf. Efeseni 6, 12), ce nu pot îndura să vadă că numele lui Hristos este proslăvit în atât de multe locașuri sfinte. (n. trad.)

¹⁰ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, Mănăstirea Hilandar, anul 1993, p. 22.

lui Dumnezeu, ne vom osteni să descriem starea duhului său, făcând pomenire de faptele și lucrările sale din decursul viețuirii sale pământești, dar și de acelea care sunt cuprinse în spovedaniile scrise, pe care le trimitea duhovnicului ei.

După mărturia lui Veliș Giurgevici¹¹, Stevka era o tânără vâjnoasă, înaltă și frumoasă și de aceea avea mulți pețitori, însă nici nu voia să audă de ei. Rubedeniile încercau insistent să o căsătorească, însă ea, fără intenția de a-și dezvălui viețuirea duhovnicească, i-a încredințat uneia dintre ele faptul că i se arătase în vis un porumbel alb și-i spusese să-și afierosească viața lui Dumnezeu. Aflând despre acest lucru, ai săi nu au mai presat-o, ci i-au împlinit dorința, construindu-i o casuță în afara satului, în apropiere de o țarină a lor, pe care o numeau „la vie”, unde cultiva flori, pe care le aducea la biserică. Aici Stevka a viețuit în nevoiță, păstrând legătura cu cei din familia sa, din dragoste față de ei. Rudeeniile i se adresau arareori pe nume, iar din multa dragoste pe care i-o arătau, o numeau: Tetka, Seja¹², Ţuba - Giuba. Datorită multor icoane, cu care era împodobită, casuța de la vie semăna mai mult cu un paraclis; adeseori în jurul acesteia se vedeau copii

¹¹ Veliș Giurgevici - fiul dintr-a doua căsătorie a fratelui său, Ștefan - denumit Lațo.

¹² Termenul sârbesc „Tetka” se traduce în română prin „mătușă”. Iar termenul sârbesc „Ceja - cecpa; Seja - sestra”, pronunțat „Seia - sestra” se traduce în română prin „soră, verișoară”. (n. trad.)

jucându-se, numind acest loc „sihăstria Giubei”. Cei ce treceau pe lângă casa ei puteau vedea printr-o fereastră că se comporta ca și cum ar fi fost în biserică, la slujbă.

Stevka nu a frecventat niciodată școala, iar în anul 1912, la vârsta de douăzeci și cinci de ani, a învățat să scrie singură. În chilia sa își petrecea zilele împletind rugăciunea cu rucodelia. Împodobi-tă cu virtuțile modestiei și tăcerii, făcea lucruri de mână, broda și tricota, însă mai apoi a renunțat la aceste rucodelii, a învățat slavona bisericească, afierosindu-se cu totul rugăciunii și lecturii. Atitudinea ei față de oameni era respectuoasă, neștiind să se comporte nepoliticos, iar pe copii îi binecuvânta cu cuvintele: „Dome moj!” și „Kućo moja!”¹³

După mărturia lui Gioka Giurcevici: „Când avea douăzeci de ani, a avut un vis în care i s-a spus să se afierosească lui Dumnezeu și unei viețuiri evlavioase. Își acoperea trupul cu veșminte negre precum o monahie și era numită de toți „mătușa” sau „tușa”. Cu siguranță că acest aspect exterior, ce era recunoscut de oameni ca fiind „o viețuire religioasă”, este o reflexie palidă a focului dinlăuntrul ei și a convingerii în ceea ce nu se vedea (cf. Evrei 11, 1),

¹³ Construcțiile sârbești „Dome moj – Dome moj”, (pronunțat „Dome moi”) și „Kućo moja – Kyho moja”, (pronunțat „Kucio moia”) se traduc în română prin „casa mea”, iar în acest context „cei ai casei mele”; astfel, Stevka își arăta dragostea pentru copii, urmând cuvintelor Mântuitorului Hristos: *de nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția Cerurilor* (Matei 18, 3). (n. trad.)

căci pe tot parcursul viețuirii sale va predomina nevoia de bază, iar aceasta este cea a credinței.

Cu toate că mulți vorbesc despre faptul că pe om îl mântuiește credința, puțini sunt cei care o pun în lucrarea ce constă în faptul că, în mod deplin și necondiționat, omul își pune toată nădejdea în Dumnezeu. Cuviosul Iustin Popovici afirmă că prin lucrarea unei astfel de credințe începe tămăduirea și însănătoșirea sufletului bolnav de patimi: „Prin asceza credinței se poate pune început tratării și însănătoșirii sufletului bolnav de patimi. Odată ce credința începe să se sălășluiască în om, patimile încep să se deșărădăcineze din suflet. Dar atâta timp cât sufletul nu va fi îmbătut de credința în Dumnezeu, atâta timp cât nu simte forța vie a credinței, nici nu se poate vindeca de patimi și nici nu poate birui lumea materială. Latura negativă a ascezei credinței constă în eliberarea de lanțurile materiei, iar cea pozitivă constă în unirea cu Dumnezeu.”¹⁴

În ceea ce privește unirea cu Dumnezeu (al doilea principiu al credinței), Cuvioasa Ștefanida a dobândit experiență printr-o deplină predare de sine în pronia dumnezeiască, având credință tare în Hristos. În toate spovedaniile sale, Îl roagă neîncetat să nu Se îndepărteze de ea: „Și, cu adevărat, este greu cu mine, păcătoasa, să viețuiesc pe pământ, căci nimeni nu mă crede că Hristos nu îmi dă niciodată timp pentru odihnă, căci nici El Însuși nu a aflat-o. Să se facă

¹⁴ Cuviosul Iustin Popovici, *Gnoseologia Sfântului Isaac Sirul*, Beograd, anul 1998, p. 9.

orice s-ar vrea pe această lume – să se întoarcă și să se răstoarne – nimeni nu mă va putea despărți de Hristos! Căci Te-ai îndurat de mine și mi-ai dăruit milostivirea Ta, mi-ai arătat toată ticăloșia vrăjmașului și mi-ai dăruit îndrăzneală ca atunci când vrăjmașii vin, tot timpul să-i întorc din drum...”¹⁵

Cuvintele citate confirmă deplina ei credință în Dumnezeu, cu a cărei lucrare nu îngăduia ca nimeni altcineva, în afară de Hristos, să se apropie de sufletul său. De aceea, toate ispitele pe care le uneltea vrăjmașul nu au fost în stare să-i tulbure starea, respectiv atotprezența lui Dumnezeu în viețuirea ei, astfel că de fiecare dată demonul se întorcea fără izbândă, cu toate șoptirile și revărsările de cugete, confirmând deplina ei credință, unirea cu Dumnezeu.

Sfântul Ioan Scărarul atrage atenția asupra faptului că mama celui ce trăiește în singurătate este credința, și dacă nu ai credință, totuși, cum ai putea rămâne însingurat? Respectiv, cum te vei putea elibera de deșertăciunea lumească pentru a face loc cugetării dumnezeiești? După cuvintele Cuvioasei Sara din Egipt: „Cele care izgonesc aducerea aminte de Dumnezeu din suflet sunt următoarele: mulțata vorbire, îndulcirea de ceva, rătăcirea în afară de chilie, legăturile cu bărbații, mânia, lăsarea cititului și cugetării, îngrijirea de deșertăciunea lumească, neaducerea aminte de moarte. Monahia înțeleaptă, observând în sine vreuna din aceste răutăți, se grăbește să se îndrepte, ca o roabă a lui Dumnezeu, plină

¹⁵ Fragment din cea dintâi spovedanie scrisă.

de osârdie, și fugă în felul acesta de toate cursele celui viclean.”¹⁶

Despre o astfel de stare, Stevka va scrie în spovedaniile sale: „De aceea, Doamne, întregul meu dor este să nu văd și să nu știu nimic din această lume, pentru că din ea nu aflu întru mine niciun fel de pace. Căci, Doamne al meu, aceasta este întreaga mea viață și lume – să Îți vorbesc și să Te primesc...”¹⁷, arătând prin aceste cuvinte necesitatea ca mai întâi să sărăcească cu duhul pentru lume, pentru a se putea îmbogăți prin sfințirea de la Cel Preacurat. Printre sfaturile duhovnicești pe care le dă, Sfântul Grigorie Palama scrie: „Așadar, oricine dorește să dobândească îndestulat sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul, să rămână în chilia lui cu reaua pătimire și rugăciune întru smerenie. Deoarece chilia monahului, întru care bine se liniștește, este un liman al întregii înțelepciuni.”¹⁸

Însă, pentru a nu neglija existența vreunui moment negativ al nevoinței în credință, cuvioasa a ținut permanent în minte înțelegerea despre slăbiciunea trupului. Și din nou credința îi descoperă modul său de a cugeta, căci are felul său de viețuire. Credința dă un nou conținut cugetării, prin smerita-cugetare, arătând lucrarea gnoseologică a omului care crede. La Stevka, smerita cugetare o vedem în

¹⁶ *Materic*, Mănăstirea Hilandar, anul 1997, p. 126.

¹⁷ Dintr-a noua spovedanie scrisă.

¹⁸ Sfântul Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului, *Ellocalia vol. V*, Hilandar, 2009, p. 236.